

Projekt címe: STOP BULLYING - NO BULLYING

Bullying – kutatási jelentés a diákok körében

Kutatási jelentés
2021

Készült

a TANDEM, n.o.

megbízásából

Készítette

Web positive, s.r.o.

A bullying jelenlétének felmérése a szlovák-magyar határmenti régió kiválasztott iskoláiban a **diákok** körében

Kutatási jelentés

TARTALOM

Bevezető.....	3
A kutatás célja	3
A Kutatási módszertan bemutatása	4
A résztvevő iskolák bemutatása.....	4
A kérdőíves felmérés súlypontjai	8
A bántalmazás gyakorisága	8
A leggyakoribb bántalmazási formák	9
Reakció a bullyingra	10
A bántalmazás helye	13
Cyberbullying	13
Az iskola: egy biztonságos hely?	15
Összegzés	17

BEVEZETŐ

Jelen kutatási jelentés a STOP BULLYING-NO BULLYING elnevezésű határon átnyúló pályázat¹ keretén belül megvalósuló projektben elvégzett kutatás eredményeiről számol be. A projekt célja támogatást nyújtani az oktatási intézményeknek a kortárs zaklatás (bullying) kezelésére és megelőzésére.

A projekt három részből épül fel:

1. Az első egy kutatás, mellyel három célcsoport körében (diákok, pedagógusok, szülők) felmérjük a témához fűződő szükségleteket és igényeket.
2. A második részben ez alapján módszer- és eszköztárat dolgozunk ki és adunk át a pedagógusoknak, amellyel kezelni tudják a kortársak között felbukkanó agressziót és bántalmazást, illetve meg tudják előzni azt. Mivel ezek a beavatkozások akkor a leghatékonyabbak, ha abba a szülők is be vannak vonva, a projekt keretén belül a szülőknek is át szeretnénk adni ezeket az eszközöket és módszereket. A harmadik célcsoportnak, a diákoknak pedig színházi nevelési foglalkozást dolgozunk ki, melynek segítségével érzékenyítjük őket a bántalmazás és erőszak negatív hatásaira.
3. A projekt harmadik részében a kidolgozott módszertan alapján képzéseket és workshopokat tartunk pedagógusoknak és szülőknek, illetve élményalapú foglalkozásokat a diákoknak. A képzések mellett a tanárok és szülők mentorlást is kapnak, hogy hatékonyabban tudják átültetni a gyakorlatba a képzésen tanult módszereket és eszközöket.

A projekt főkoordinátora az **Innovatív Oktatásért Intézet** (Szlovákia), a partnerek pedig a szlovákiai **TANDEM, n.o.** és a magyarországi **Rogers Személyközpontú Oktatásért Alapítvány**. A projekt teljes futamideje: **2020. október 1. – 2022. január 31.**

Amikor iskoláról beszélünk, akkor az alatt végig általános iskolákat értünk, s azoknak is a felső tagozatát, vagyis a 10-15 éves diákokat és azok szüleit, illetve pedagógusait.

A KUTATÁS CÉLJA

A kutatásunk céljai a projekt első fázisában:

1. Felmérni, hogy a határmenti régió kiválasztott iskoláiban milyen mértékben és milyen formában van jelen a bullying, azaz a kortársak közötti zaklatás.
2. Beazonosítani, milyen már meglévő eszközöket használnak a pedagógusok a bullying megelőzésére, illetve kezelésére a diákok körében.
3. Megtalálni azokat a beavatkozási pontokat, ahol szüksége van a három célcsoportnak külső segítségre és megtalálni a segítség legmegfelelőbb formáját.

¹ A projekt azonosítója: SKHU/1902/4.1/105

4. Diagnózist felállítani az iskolák számára, mely alapján megtervezhetik a rövid-, közép- és hosszú távú intézményi stratégiájukat a témában.

A kutatás három célcsoport körében valósult meg: 1. pedagógusok, 2. szülők, 3. diákok. Jelen tanulmány a diákok körében végzett felmérés eredményeiről számol be, míg a másik két partner a másik két célcsoportra vonatkozó eredményeket összegzi.

A KUTATÁSI MÓDSZERTAN BEMUTATÁSA

A kutatás során kérdőív segítségével történő adatfelvételre került sor a kiválasztott iskolák felső tagozatos diákjai körében. A kérdőíveket a három szervezet szakemberekből álló munkacsoportja állította össze. Figyelembe vettük, hogy 10-15 éves diákokat kérdezzünk, ezért a kérdések megfogalmazásánál az egyszerűsége törekedtünk, és ügyeltünk arra, hogy a kitöltésre szükséges idő – a hozzá fűzött magyarázatokkal, felvezetéssel együtt – ne legyen több mint egy tanítási óra (45 perc). A kérdőív összesen 10 kérdést tartalmazott, mindegyikben a megadott lehetőségek közül kellett választaniuk, de a legtöbb kérdésnél volt lehetőségük saját választ is hozzáfűzni („egyéb”). A kvalitatív kutatásra alkalmas kérdéstípusokról van szó, a kérdések egy része 5 fokozatú Likért skálán mért, a kérdések másik fele pedig eldöntendő kérdés volt az igen és nem válaszok megjelölésével. A kérdőíveket papír alapon és online formában is módjában állt a diákoknak kitölteni, ami önkéntes alapon és előzetes szülői hozzájárulással történt.

A kérdőívek kiértékelésére a leíró statisztikai módszereit használtuk. Ehhez különböző átlag és gyakorisági mutatókat alkalmaztunk, mint a számtani átlag, a módusz, a medián és a relatív gyakoriság. A számítások értelmezésében segítenek a hozzájuk illeszkedő vonaldiagrammok és táblázatok, melyek az értékelés részét képezik. Az elemzésnek része a kérdésekre adott válaszok részletes szöveges értelmezése is. Az adatok egészében és országokra bontva (Szlovákia és Magyarország) is kiértékelésre kerültek, valamint az országok adatainak az egymáshoz viszonyítása is megtörtént.

A RÉSZTVEVŐ ISKOLÁK BEMUTATÁSA

Az iskolák bevonása a határ mindkét oldalán nyílt pályázati felhívás útján történt. Mivel egy nagyon érzékeny témáról van szó, szeretnénk volna olyan iskolákat bevonni, amelyek

- szeretnék látni, hogy az intézményükben jelen van-e, és ha igen, milyen mértékben a bullying,
- már találkoztak ezzel a problémával, és szeretnének hatékony módszerekkel fellépni az iskolai zaklatás ellen, illetve megelőzni azt,
- hajlandók egy évre elköteleződni a közös munkára és a továbbképzésre a témában.

A szlovákiai pályázati felhívásra 14 iskola jelentkezett² A nagy túljelentkezés miatt úgy döntöttünk, hogy megemeljük a bevonandó iskolák számát ötről hatra, illetve egy iskolát választottunk ki arra, hogy töltsék be a kontrollcsoport funkcióját. A kiválasztás legfőbb szempontja az volt, mennyire volt/van jelen a bullying az iskolában, amire két kérdés vonatkozott a jelentkezési űrlapban (1. Észlelte-e az iskola a bullying jeleit az elmúlt években a diákok között? Ha igen, mik voltak ezek a jelek? 2. Tudomásuk van-e a bullying bármilyen formájáról a diákok között jelenleg? Ha igen, röviden vázolja fel.), illetve az iskola motivációja (Miért jelentkeztek a programba?).

Szerettünk volna minél heterogénebb mintát kapni, ezért a hat iskolát három különböző megyéből (Kassa, Nyitra, Nagyszombat) választottuk ki, van közöttük nagyvárosi és falusi iskola is, illetve a kiválasztott iskolák közül kettőben 100 fő fölötti, a többi intézményben pedig 65 és 90 között mozog a felső tagozatos diákok száma.

A hat kiválasztott iskola és a kontrollcsoport:

Iskola neve	Település	Diákok száma a felső tagozaton ³
Alapiskola és Óvoda Eperjes	Pozsonyeperjes	67
Kóczán Mór Alapiskola és Óvoda, Csallóközaranyos	Csallóközaranyos	88
Stampay János Alapiskola, Köbölkút	Köbölkút	76
Márai Sándor Gimnázium és Alapiskola, Kassa	Kassa	118
Borsos Mihály Alapiskola, Nagyfödémés	Nagyfödémés	65
Alapiskola és Óvoda Nádszeg	Nádszeg	138
Kontrollcsoport:		
Kossányi József Alapiskola és Óvoda, Szentpéter	Szentpéter	77

1. táblázat: a projektben részt vevő szlovákiai iskolák listája

Ahogy az a fenti táblázatból is jól kitűnik, az általunk kiválasztott iskolákat – a pályázati űrlapon megadott adatok alapján - mindösszesen **629** diák látogatja. Az iskolai zaklatással kapcsolatos kérdőívet a megadott határidőn belül **384** diák töltötte ki, ez pedig átlagosan **61,05%-os** részvételi arányt jelent. Az egyes iskolák részeredményeit tekintve a diákok részvétele a kutatásban nagy szórást mutat. A legmagasabb részvételi arányú iskolában a diákok **97,40%-a**, a legalacsonyabb részvételi arányú iskolában a diákok **27,97%-a** töltötte ki a kérdőívet elektronikusan vagy papír alapon.

² A pályázati felhívás a jelentkezési űrlappal együtt online elérhető ezen a címen:

<https://www.tandemno.sk/hu/hirek/stop-bullying-palyazati-felhivas-alapiskolak-reszere>

³ Az iskolák által megadott számok a pályázati űrlapban a jelentkezés idején 2020. szeptember-októberben.

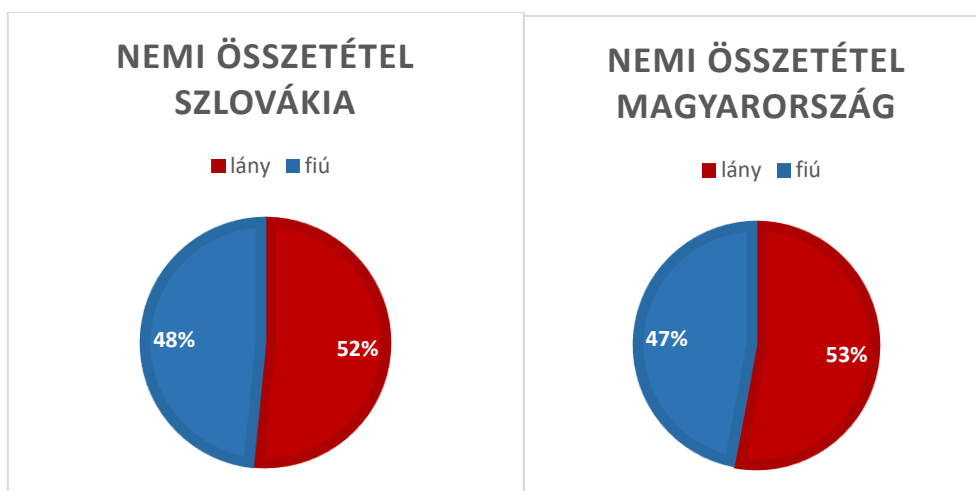
A Magyarországon meghirdetett pályázatra öt iskola jelentkezett, így itt kevesebb tér maradt a szelektálásra. Mindegyik nagyvárosi intézmény: három budapesti, egy székesfehérvári, egy miskolci. Kettő fenntartója valamelyik egyház, kettőé a Klebelsberg Központ, az ötödik intézmény alapítványi keretek között működik. Az iskolák között van belvárosi, kertvárosi és lakótelepi is. Van egy nagyon kis létszámú intézmény, van normál általános iskolaként és 12 évfolyamos iskolaként működő is köztük.

Érdekes összehasonlításra ad alapot a két vidéki iskola esetében az, hogy az egyik viszonylag közel van a fővároshoz, a másik messze, illetve, hogy az egyik az ország nyugati felén, a másik keleten található.

Iskola neve	Település	Diákok száma a felső tagozaton
Budapest XVI. kerületi Móra Ferenc Általános Iskola	Budapest	270
Budapesti Ward Mária Általános Iskola, Gimnázium és Zeneművészeti Szakgimnázium	Budapest	148
Bethlen Gábor Általános Iskola és Újreál Gimnázium Kincskereső Tagiskola	Budapest	47
Miskolci Nyitott Ajtó Baptista Általános Iskola és Óvoda	Miskolc	165
Székesfehérvári Munkácsy Mihály Általános Iskola	Székesfehérvár	249

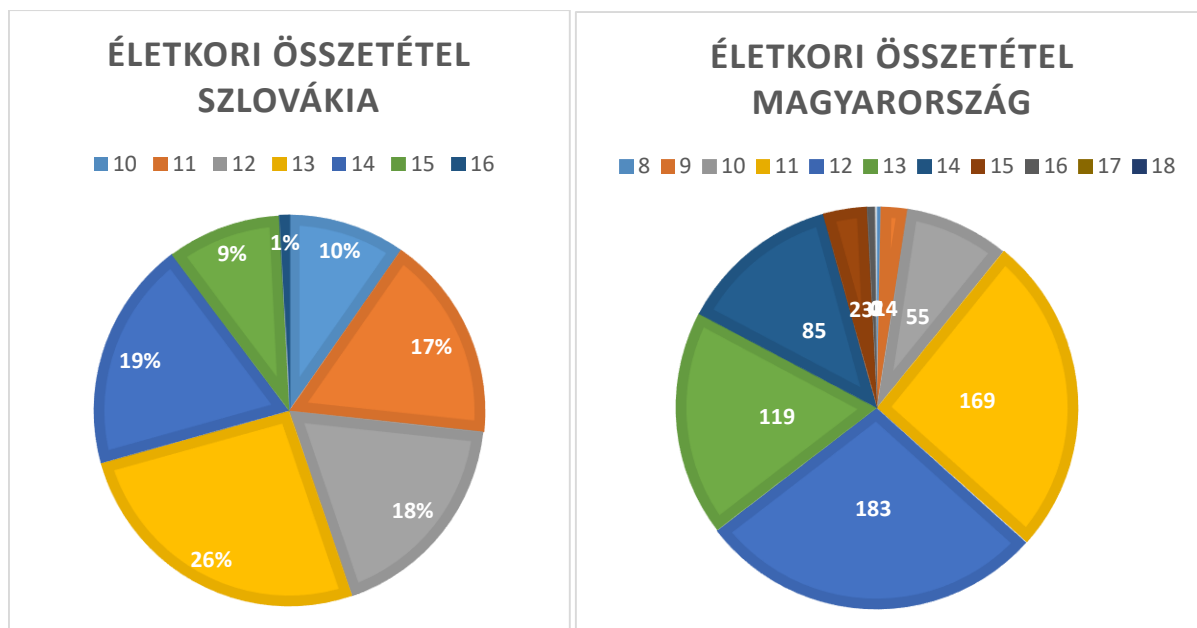
2. táblázat: a projektben részt vevő magyarországi iskolák listája

Az öt iskolában összesen 683 diák töltötte ki a kérdőívet, ami az összlétszám 76%. A nemek eloszlása mindkét országban szinte azonos:

1. ábra: A diákok nemi összetétele a két országban

A kérdőívet Szlovákiában 10 és 16 év közötti fiatalok töltötték ki, míg Magyarországon 8 és 18 év közötti diákok, az alábbi, kördiagrammokon szemléltetett arányban:

2. ábra: A diákok életkori megoszlása a két országban

A KÉRDŐIVES FELMÉRÉS SÚLYPONTJAI

Mivel a kérdőív összeállításánál figyelembe kellett vennünk a célcsoportunk adottságait – hogy úgy fogalmazzunk, ahogy a 10-15 éves diákok is megértik, annyi kérdés legyen, hogy még képesek legyenek befogadni – priorizálnunk kellett, milyen kérdésekre szeretnénk válaszokat kapni. Azt mindenképp látni szerettük volna, hogy a diákok **milyen mértékben találkoznak a bántalmazás szakirodalom által definiált formáival az iskolájukban általánosságban, szemtanúként** (3. kérdés) **és érintettként egyaránt** (6. kérdés). Úgy gondoltuk, eltérések lehetnek abban, amit a szakértő felnőttek bántalmazásként definiálnak, és aközött, amit a diákok maguk is annak élnek meg. Ezért tudni akartuk, **mennyire tartják ők bántalmazásnak a szakirodalom által bántalmazásnak titulált viselkedési formákat** (2. kérdés). Ugyanúgy, ahogy két szinten kérdeztünk rá a bántalmazással való találkozásukra (általánosságban és érintettként), úgy azt is külön mértük fel, hogy **miként reagálnak a bántalmazásra**, ha annak aktív elszenvetői (7. kérdés), illetve ha passzív szemtanúi (5. kérdés). Nem csak azt szerettük volna látni, mennyire van jelen a bullying az iskolákban és mennyire mernek segítséget kérni a diákok, hanem azt is, hogy **a segítséget hatékonyan tartják-e** (8. kérdés), valamint azt, hogy mit gondolnak **a bántalmazók indítékairól** (9. kérdés). Mivel a diákok életvitelében is egyre több teret hódít az online világ, azt is megkérdeztük tőlük, hogy a **cyberbullying** milyen formáival találkoznak a leggyakrabban (10. kérdés). Azt is vizsgáltuk, hogy ha nem online térben történik a bántalmazás, akkor **melyek azok a helyszínek** (és időpontok), amikor a diákok leginkább bántalmazást tapasztalnak (4. kérdés). Arra is kíváncsiak voltunk, hogy általánosságban **mennyire érzik biztonságos helynek az iskolájukat** (1. kérdés).

A BÁNTALMAZÁS GYAKORISÁGA

A szlovákiai válaszadók **44%-a** arról számolt be, hogy az általunk felsorolt bántási magatartásokkal⁴ még soha nem, további 28,5% pedig csak ritkán találkozott az iskolában. A magyarországi válaszadóknál nagyon hasonlóak a számok: **40%-ával még soha**, további 27,5%-kal pedig csak ritkán fordult elő, hogy az iskolában az általunk megadott bántalmazási magatartások valamelyikét tapasztalták volna. Ebből kifolyólag megállapítható, hogy a válaszadók kb. egyharmada gyakran vagy azt meghaladóan, tehát legalább havi szinten **találkozik a bántalmazás valamelyik formájával** az iskolában a határ mindkét oldalán. A gyakoriságnak azért van nagy jelentősége, mert a bullying definíciója (Olweus, 1999)⁵ alapján a bántalmazás ismétlődő jellege különbözteti meg az egyszeri bántást a hosszabb ideig fennálló iskolai zaklatástól. Szlovákiában a megkérdezettek 7%-a válaszolta, hogy rendszeresen, azaz napi szinten, további 7,5% pedig hogy nagyon gyakran, heti szinten találkozik bántalmazó magatartással az iskolában. Magyarországon rendszeresen, azaz napi

⁴ Lásd: 1. számú melléklet

⁵ Forrás: Nagy Ildikó, Körmendi Attila és Pataky Nóra (2012): A zaklatás és az osztálylétkör kapcsolata. In: Magyar Pedagógia, 112. évf., 3. szám, 129.

szinten a megkérdezettek 8,5%-a, míg 9%-uk nagyon gyakran, azaz heti szinten találkozik bántalmazó magatartással.

Az alábbi táblázatban összevetettük, hogy a szlovákiai, illetve a magyarországi iskolák diákjai általánosságban milyen arányban tapasztaltak bántalmazást az iskolájukban:

Bántalmazások gyakorisága	Szlovákia		Magyarország	
soha	44%		40%	
ritkán	28,5%		27,5%	
gyakran	13%	} 27,5%	15%	} 32,5%
nagyon gyakran	7,5%		9%	
rendszeresen	7%		8,5%	

3. táblázat: A bántalmazások gyakorisága a két országban

Amikor úgy tettük fel a kérdést, hogy „VELED milyen gyakran fordul elő bántalmazás”, akkor már 73% (Szlovákia), illetve 67% (Magyarország) állította, hogy vele soha nem fordultak elő a felsorolt bántalmazási formák, vagyis kb. 30%-kal többen, mint általánosságban. (A “ritkán fordul elő” esetében ez a szám Szlovákianál 11%-kal alacsonyabb, csak 18%, míg Magyarországnál 9%-kal alacsonyabb, csak 19%). Ez azzal magyarázható, hogy **passzív jelenlévőként többen találkoznak a bántalmazással**, mint érintett áldozatként.

A LEGGYAKORIBB BÁNTALMAZÁSI FORMÁK

A két leggyakrabban előforduló bántási forma, amelyeket a szlovákiai diákok tapasztalnak havi vagy azt meghaladóan heti és akár napi rendszerességgel, az a **lökdösődés** és a **másik csúfolása, kinevetése, pletykák terjesztése** (mindkét esetben 51%). A harmadik helyen a másik **bosszantása, cukkolása, provokálása** végzett (48%). Mikor azt kérdeztük a diákoktól, hogy mennyire tartják bántalmazásnak az egyes magatartásokat, akkor ebből a hátról kettőre

mondták azt a legtöbben, hogy csak enyhe bántás: arra, ha valakit lökdösnek (41%), és a csúfolásra, kinevetésre, pletykák terjesztésére (32%). Szép számmal tartották ezt a két viselkedési formát is durvának, de számottevően kevesebben, mint a többinél. Megalapozottnak tűnik a következtetés, hogy **azért fordul elő gyakran a lökdösődés, illetve a bosszantás, cukkolás, provokálás, mert a diákok azt kevésbé tartják bántalmazásnak**, ezért többet engednek meg maguknak/egymásnak belőle. A lökdösésre a szlovákiai diákok csaknem fele mondta, hogy nem bántás, vagy hogy az határeset (46%).

Ezt támasztják alá a magyarországi számok is, mert ugyanaz a három magatartási forma végzett az első helyen: **66%** tapasztalta már az osztályában, hogy valakit – rendszeresen, havi vagy heti szinten – **lökdösnek**, és a diákok több mint fele találkozott **a másik bosszantásával, cukkolásával és provokálásával**, illetve **a másik csúfolásával, kinevetésével és pletykák terjesztésével** (mindkét esetben 54%). Itt is érvényes, hogy a diákok nagy része a lökdösést nem – vagy nem minden esetben – tekinti a bántalmazás egyik formájának: 14% nem tartja bántásnak, 32% határesetnek, 41% enyhe bántásnak tartja, míg csupán 9% gondolja, hogy a lökdösés durva és 3%, hogy elviselhetetlen bántás. Ezt a diákok kérdőívbe írt kommentárjai is alátámasztják. Hozzászólásában több magyarországi diák is kiemelte, hogy a lökdösődést – főként, ha az barátok közt történik – csupán **viccnek** tekinti, tehát egyáltalán nem tartja – sem elkövetőként, sem áldozatként – bántalmazásnak.⁶

A viccből történő bántás más bántalmazási magatartás esetében is felmerült, illetve volt, aki az „áldozat hozzáállását” tekintette kulcsfontosságúnak annak megítélésében, hogy adott esetben valóban bántalmazásról volt-e szó.⁷

REAKCIÓ A BULLYINGRA

⁶ „A lökdösést csak néha **viccből** és csak fiúk közt.”

„A lökdösést arra értem, amikor a folyosón tolongunk, ebédre szaladunk, stb...”

„A lökdösés az udvari szünetben szokott történni, de az is csak játékból, és nem én szoktam kezdeni.”

„Lökdösnek: Van olyan, amikor **viccből** csinálják, azt én is elfogadom, de van olyan is, amikor nem (azt már nem fogadom el).”

„Véleményem szerint, ha a barátom/ barátaim teszi/ teszik ezt velem, inkább **humoros** formában, az szerintem ilyen értelemben nem számít.”

„Lökdösés **viccből**.”

„A verekedést, lökdösést és csúfolást **nem veszem bántalmazásnak**, amíg két barát között folyik és mindkét ember **viccként** veszi. Mihelyst látom, hogy az egyik barát elkomolyodik, és többé nem találja viccesnek, nem érzi magát jól, bántalmazásnak nézem.”

⁷ „Egyáltalán nem szoktak ilyenek velem történni, csak néha beszólogatnak **viccből**.”

„Pár évvel ezelőtt (amikor még nem tudtunk teljesen beilleszkedni), akkor előfordult párszor. Igazából mindenki cukkolt mindenkit, de inkább **viccből**, mint komolyan.”

„A bosszantást úgy kell érteni, hogy **csak poénból**, és nem sértődtem meg rá. A lökdösést ugyanígy kell érteni.”

„Minden attól is függ, hogy az **„áldozat” hogyan áll hozzá.**”

Mint ahogy azt fentebb is megállapítottuk, a bántalmazásról nem csak az áldozatok és elkövetők tudnak, hanem azok is, akik nem közvetlenül érintettek benne, hanem csak **szemlélői**. Mivel a bullying kialakulásának és fennmaradásának fontos része, hogy azok, akik nem érintettek, de tudnak róla (látják, hallják), hogyan viselkednek, arra is rákérdeztünk a diákoknál, hogyan reagálnak akkor, ha bántással találkoznak. A szemlélők különbözőképpen viselkedhetnek:

1. aktív csatlakozásukkal támogathatják a bullyingot,
2. bátoríthatják vagy jóváhagyhatják a bullyingot (például ha nevetnek, vagy csak egyszerűen bámulják a történeteket),
3. tétlenek és passzívak maradhatnak, elsétálhatnak,
4. aktív közbelépéssel, biztatással, vigasztalással, vagy azzal, hogy segítségül hívnak egy felnőttet, védhetik és támogathatják azt, akit bántanak.⁸

„Ha bántást tapasztaltál, volt-e olyan, hogy...” kezdetű kérdéshez felsoroltunk 14 állítást, amelyek besorolhatók a fenti négy reakció valamelyikébe. Mindegyiknél választhattak igent vagy nemet. Az eredmények nagy hasonlóságot mutatnak a határ mindkét oldalán. A válaszadók kimagaslóan jelentős része (Szlovákia: 80%, Magyarország: 84%) **állította azt, hogy amennyiben bántást tapasztalt, maga védte meg a bántalmazott diáktársát**, és csak 14% (Szlovákia), illetve 20% (Magyarország) választotta azt, hogy egy ilyen helyzetben az erősebb oldalára áll. Azokban az esetekben, amikor úgy döntöttek, hogy nem egyedül lépnek a tettek mezejére, hanem segítséget kérnek, először inkább egy **másik osztálytársnak** szóltak (SK: 66%, HU: 65% mondta erre a lehetőségre, hogy igen). Aztán következett az **osztályfőnök** (SK: 65%, HU: 61%), egy **másik tanár** (SK: 55%, HU: 59%), majd a **szülők** (SK: 48%, HU: 54%). Iskolapszichológushoz mindösszesen 7% (SK), ill. 4% (HU) fordult, ami azzal is magyarázható, hogy nem minden iskola rendelkezik iskolapszichológussal. A szemtanúk passzív vagy semlegesnek gondolt viselkedése is legitimálja a bullyingot, ezért fontos adat, hogy a kérdőívet kitöltő diákok **40%-a** (SK), ill. **45%-a** (HU) válaszolta azt, hogy, ha bántást tapasztalt, azért nem tett semmit, mert úgy gondolta, nem az ő dolga. Azt is **36%** (SK), ill. **42%** (HU) válaszolta, hogy nem tudta, kihez fordulhatna, és a kitöltők bő egyharmada (SK: 31%, HU: 35%) azért nem tett semmit, mert attól tartott, hogy őt is bántani fogják,

Amikor arra kérdeztünk rá a diákoknál, hogy mit tettek a bántalmazás elszenvedőjeként, elsősorban arra voltunk kíváncsiak, hogy szóltak-e erről másoknak, s ha nem, miért nem. A legtöbb igent ebben az esetben is az kapta, hogy **megvédték saját magukat** (SK: 70%, HU: 75%). A hallgatás negatív okai nagyon egyenletes arányban jelentek meg a szlovákiai válaszok esetében: 1. mert tartott attól, hogy jobban fogják bántani, 2. mert úgy érezte, hogy nem számíthat senkire, 3. mert korábban már szólt, de az a megoldás nem segített, illetve a 4. mert szégyellte, hogy bántás áldozatává vált is egyaránt 17% kapott. A magyarországi diákok

⁸ Táler Orsolya: Kortársak közötti bántalmazás az iskolában. Amit a bullyingról és a cyberbullyingról osztályfőnökként tudnunk kell. In: Az osztályfőnök szerepe. Kézikönyv (nem csak) osztályfőnököknek. Komárom, TANDEM, 2021. 147-159. o.

esetében is hasonló a szám: arányaiban vannak kicsi eltérések az egyes lehetőségek között, de átlagosan **18%-a** nem tesz semmit. 21% attól tart, hogy a segítségkérést követően jobban fogják bántani, 19% válaszolta azt, hogy már szólt valakinek, de nem segített, 17% szégyelli, illetve fél attól, hogy büntetést kap, 15% pedig úgy érzi, hogy nem számíthat senkire.

Abban az esetben, ha segítséget kértek, 47%/55% az osztálytársához, 45%/52% a szüleikhez, 43%/49% az osztályfőnökhöz, 27%/36% más tanárhoz fordult, és csupán 6%/3% az igazgatóhoz vagy az iskolapszichológushoz.

Az alábbi táblázatban összehasonlítottuk, hogy a bántalmazás szemtanújaként, illetve elszenvedőjeként milyen eltérések vannak a két ország vonatkozásában abban, hogy kihez fordulnak a diákok segítségért:

SEGÍTSÉGET KÉRTEM	SZEMTANÚ KÉNT (SK)	SZEMTANÚK ÉNT (HU)	ELSZENVEDŐ KÉNT (SK)	ELSZENVEDŐ KÉNT (HU)
osztálytársamtól	66%	65%	47%	55%
iskolatársamtól (aki nem osztálytársam)	26%	22%	20%	19%
osztályfőnökömtől	65%	61%	43%	49%
más tanártól	55%	59%	27%	36%
igazgatótól	11%	12%	6%	7%
szüleimtől	48%	54%	45%	52%
testvéremtől	22%	26%	19%	25%
iskolapszichológustól	7%	4%	6%	3%

4. táblázat: A szemtanúk és az áldozatok segítségkérésének módja a két országban

Az összehasonlításból kitűnik, hogy mind a szlovákiai, mind pedig a magyarországi diákok **hamarabb fordulnak a szüleikhez segítségért áldozatként, mint szemtanúként**, illetve az is látszik, hogy mindkét országban és mindkét esetben **az osztálytárs az első számú bizalmi személy**, akinek szólnak. További érdekesség, hogy Magyarországon a szemtanú diákok szinte azonos százaléka fordul segítségért az osztályfőnökéhez (61%), illetve más tanárhoz (59%). **Elszenvedőként** ez már nem jellemző: a diákok inkább az osztályfőnökhöz (49%) fordulnak segítségért más tanárok (36%) helyett.

A kérdésre, miszerint jobb lett-e a helyzet a segítségkérés után, Szlovákiában a diákok 71%-a, Magyarországon a válaszadók 76% válaszolt igennel

A BÁNTALMAZÁS HELYE

Arra is szerettünk volna választ kapni, hogy a diákok által tapasztalt bántalmazások jellemzően **mikor és hol fordulnak elő**. A válaszok alapján Szlovákiában az osztály a leggyakoribb helye a bántalmazásnak (66% szünetben, 10% óra alatt), a második leggyakoribb a folyosó (51%) a harmadik pedig az udvar (40%). Magyarországi viszonylatban a diákok ugyancsak nagy, 58% százaléka jelölte meg az osztályt a bántalmazás színhelyéül, 52% a folyosót, Magyarországon viszont az udvaron történő bántalmazás végzett az első helyen 66%-kal. Mindhárom olyan helyszín, ahol jellemzően sok diák tartózkodik egyszerre, így nem csoda, hogy a diákok 60%-a már szemtanúja volt a diáktársát ért valamilyen bántalmazásnak.

A kevésbé nyilvánosnak számító WC-t Szlovákiában a diákok 31%-a, míg Magyarországon csupán a diákok 15%-a jelölte meg a bullying helyszínékként. Ami érdekes, hogy bántalmazásra nem csak a szünetekben kerül sor, hanem **a tanítási óra alatt is**: Szlovákiában 10% mondta azt, hogy az óra alatt is találkozott vele az osztályban, ez a szám Magyarország esetében 18%, másik 4% pedig azt jelölte, hogy óra alatt a WC-ben, ez Magyarországon 3%. A diákok az általunk felsoroltakon kívül a bántalmazások helyszínékként megemlítették még a testnevelésórák alkalmával használt öltözőt, továbbá az ebédlőt, a buszmegállót és a hazafelé vezető utat.

CYBERBULLYING

A diákok online jelenlétének megnövekedésével megnőtt az **online zaklatás** lehetősége is, amely a virtuális világ sajátosságainak köszönhetően sokkal kevésbé szembetűnő és megragadható formája a bullyingnak. Szlovákiában már a zaklatás helyszínének meghatározásánál is 32%-ot kapott az internet, a telefon pedig 22%-ot. A diákok a leggyakoribb internetes zaklatási formaként, mintegy 38%-ban **az online térben történő kibeszélést** jelölték meg. Ezt követően 23%-ban az online csoportból történő kizárást, 17%-ban pedig a megfélemlítő vagy megszégyenítő üzenetek küldését. A virtuális térben vagy telefonon elkövetett bántalmazásról a magyarországi diákok átlagosan 34%-a számolt be (39% interneten, 29% telefonon). A cyberbullying esetében is előfordult, hogy a virtuális térben történő bántást a diákok csupán **viccnek tekintették**, ezt támasztja alá az alábbi hozzászólás is az egyik kérdőívben: *„Telefonon és interneten csak hülyeségből "bántjuk" egymást. Ez igazából nem is bántalmazás, hanem szórakozás számunkra.” /az egyik diák/*

A kutatások szerint a bullying szoros összefüggésben van az előítéletekkel: A bántalmazás célpontjai gyakran marginalizálódott, sérülékeny csoporthoz tartoznak valamilyen tulajdonságuk miatt, ami felé társaik előítéletekkel fordulnak.⁹ Ezért szerettük volna látni, hogy a diákok szerint, **akik bántanak másokat, azok ezt miért teszik.** A válaszlehetőségek egyik része az elkövetőkre vonatkozott, a másik része az áldozatokra. Az alábbi táblázatban rangsoroltuk azokat a motivációkat, amelyek a két országban a diákok véleménye szerint az iskolai bántalmazások hátterében meghúzódnak.

9. Mit gondolsz, az vagy azok, akik bántanak másokat, miért teszik?	Az igennel válaszolók aránya Szlovákiában	Az igennel válaszolók aránya Magyarországon
Azért, mert ettől lesznek népszerűek.	70%	72%
Azért, mert többen vannak.	61%	64%
Azért, mert akit bántanak, „más” külsőleg.	60%	60%
Azért, mert senki sem védi meg azt, akit bántanak.	59%	50%
Azért, mert idősebbek.	52%	48%
Azért, mert erősebbek.	52%	46%
Azért, mert akit bántanak, nem verekszik.	52%	45%
Azért, mert idegesítően, irritálóan viselkedik az, akit bántanak.	49%	56%
Azért, mert nincs barátja annak, akit bántanak.	47%	42%
Azért, mert más a bőrszíne annak, akit bántanak.	47%	34%
Azért, mert akit bántanak, „más” belsőleg (pl. más az érdeklődési köre, vallása, stb.).	39%	48%
Azért, mert akit bántanak, jobb tanuló.	30%	38%

⁹ Tálér Orsolya: Kortársak közötti bántalmazás az iskolában. Amit a bullyingról és a cyberbullyingról osztályfőnökként tudnunk kell. In: Az osztályfőnök szerepe. Kézikönyv (nem csak) osztályfőnököknek. Komárom, TANDEM, 2021. 147-159. o. Itt: 149. o.

Azért, mert gazdagabbak.	26%	26%
Azért, mert akit bántanak, új az osztályban.	25%	30%
Azért, mert akit bántanak, rosszabb tanuló.	20%	24%
Azért, mert szegényebbek.	8%	10%

5. táblázat: Az iskolai bántalmazások hátterében meghúzódó motivációk a két országban

A szlovákiai (70%) és a magyarországi (72%) diákok elsőprő többsége szerint a bántalmazás legfőbb motivációja a **népszerűség megszerzése**. Ez az adat is alátámasztja, mekkora nagy jelentősége van a bántalmazásnál a szemtanúknak. Ugyancsak magas arányban (SK 61%; HU 64%) gondolják azt, hogy a bántalmazók **számbeli fölénye** a legfőbb ok, míg a diákok 60%-a Magyarországon és Szlovákiában is úgy véli, hogy a bántalmazást **az áldozat valamely külső tulajdonsága** váltja ki. Szlovákiában a többség (52%) ugyancsak indokként jelölte meg azt, hogy a bántalmazó erősebb, illetve, hogy az, akit bántanak, nem verekszik. Magyarországon pedig a diákok többsége (56%) jelölte további indokként azt, hogy **a bántalmazott idegesítően, irritálóan viselkedik**. A válaszokból az is megállapítható, hogy a diákok szerint sem a szociális státusz (a bántó gazdagabb: SK, HU egyaránt 26%, az áldozat szegényebb: SK: 8%; HU: 10%), sem a tanulmányi eredmények (akit bántanak, jobb tanuló: SK: 30%, HU: 38%, rosszabb tanuló: SK: 20%; HU: 24%) nem játszanak jelentős szerepet a bántalmazásban.

AZ ISKOLA: EGY BIZTONSÁGOS HELY?

A bullyingra vonatkozó kérdések mellett arról is képet szeretnénk volna kapni, hogy a diákok általánosságban mennyire találják elfogadónak a légkört az iskolájukon és **mennyire érzik magukat biztonságban** az intézményükben. A diákoknak hét pozitív, a biztonságos iskolai közegre jellemző állítás közül kellett megjelölniük, hogy az állításokkal mennyire értenek egyet. Szlovákiában mind a hét kérdésnél, míg Magyarországon hat esetben a "teljesen egyetértek" válasz dominál. Annál a kérdésnél, hogy „A tanárain meghallgatnak és segítenek, ha probléma alakul ki a diákok közt?” volt a legmagasabb az igenlő válaszok aránya Szlovákiában (83%), míg Magyarországon „Az osztálytársaim többsége barátságos és segítőkész” esetében jött ki a legmagasabb szám (81% gondolja teljesen vagy inkább így). A másik öt állításánál ez a szám Szlovákiában 67 és 77% között, Magyarországon pedig 68 és 80% között mozog. A legkevesbé arról voltak meggyőződve a válaszadó diákok, hogy mennyire hibázhatnak a többiek előtt: ennél a kérdésnél Szlovákiában csak 61%-uk, Magyarországon pedig 58%-uk mondta, hogy teljesen vagy inkább egyetért. Szlovákiában 20%-uk, Magyarországon 24%-uk végképp nem, vagy inkább nem értett egyet azzal, hogy merhetnek hibázni az osztálytársaik előtt, és mindkét országban voltak olyanok, akik ezt nem tudták eldönteni (egyformán 19%). A diákok 39% (SK), illetve 42%-a (HU) érzi úgy, hogy nem mer hibázni a többiek előtt. Erre magyarázat lehet, hogy mások csúfolása és kinevetése lett a második legnagyobb arányba előforduló bántási mód. Vagyis azért nem mernek hibázni a

többiek előtt, mert az a tapasztalatuk, hogy az könnyen teszi őket kinevetés vagy csúfolódás tárgyává. A többi állításnál 10% körül mozog azoknak az aránya, akik végképp nem, vagy inkább nem értenek egyet a pozitív állításokkal.

ÖSSZEGZÉS

Projektünk első részében azt tűztük ki a kutatásunk céljává, hogy felmérjük, a határmenti régió kiválasztott iskoláiban milyen mértékben és milyen formában van jelen a bullying, azaz a kortársak közötti zaklatás. Annak ellenére, hogy a kutatásban részt vevő öt magyarországi iskola felső tagozatosainak a száma csaknem a **kétszerese** a szlovákiai iskolák felső tagozatosainak számának, a kérdőívek kiértékelése során csaknem **azonos százalékos eredményeket** kaptunk; az eltérés általában elenyésző volt.

A bullying definíciója alapján a bántalmazás **ismétlődő jellege** különbözteti meg az egyszeri bántást a hosszabb ideig fennálló iskolai zaklatástól. Szlovákiában a megkérdezettek **7%-a** válaszolta, hogy rendszeresen, azaz napi szinten, további **7,5%** pedig hogy nagyon gyakran, heti szinten találkozik bántalmazó magatartással az iskolában. Magyarországon hasonlóan alakultak a számok: rendszeresen, azaz napi szinten a megkérdezettek **8,5%-a**, míg **9%-uk** nagyon gyakran, azaz heti szinten találkozott bántalmazó magatartással.

A határ mindkét oldalán a **lökdösődés (1), a másik csúfolása, kinevetése, pletykák terjesztése (2),** illetve a másik **bosszantása, cukkolása, provokálása (3)** az a három formája a bántalmazásnak, amellyel a legtöbb diák gyakran vagy nagyon gyakran találkozik. Elsősorban passzív szemlélődőként tapasztalták, mivel mikor nem általánosságban kérdeztük őket, hanem úgy tettük fel a kérdést, hogy „Veled milyen gyakran fordultak elő a felsorolt bántalmazási formák”, akkor lényegesen kevesebben mondták, hogy találkoztak bántalmazással érintettként. Ezt a három zaklatási formát tartják a legenyhébb bántalmazásnak. Ebből arra következtethetünk, hogy azért (is) **fordul elő belőlük a legtöbb, mert ezeket kevésbé tartják bántalmazásnak**, vagyis többet engednek meg maguknak/egymásnak belőle. Ezt támasztja alá az is, hogy megfordítva is érvényes ez az állítás: amely bántalmazási formákat a leginkább durvának tartanak, azokkal találkoztak a legkevésbé mind áldozatként mind szemlélőként. Mindkét országban ugyanarra a három bántási formára mondták a legtöbben, hogy elviselhetetlen vagy nagyon durva: valakit fenyegetnek, megzsarolnak (SVK: 79%, HU: 83%), valakit fogdosnak, tapogatnak (SVK: 70%, HU: 75%), illetve a valakit bezárnak valahova (SVK: 68%, HU: 80%). Ugyanezekre a formákra mondták azt, hogy a legkevésbé találkoznak velük: valakit fenyegetnek, megzsarolnak (SVK: 11%, HU: 12%), valakit fogdosnak, tapogatnak (SVK: 11%, HU: 19%), illetve a valakit bezárnak valahova (SVK: 5%, HU: 11%), illetve Magyarország esetében a valakit kényszerítenek valamire is 19%-ot kapott.

Kutatásunk második célját – beazonosítani, milyen már meglévő eszközöket használnak a pedagógusok a bullying megelőzésére, illetve kezelésére a diákok körében – elsősorban a pedagógusok körében végzett felmérés volt hivatott elérni. A diákok körében végzett felmérés viszont megmutatta, hogy a kortársaik után az **osztályfőnök** az a személy, akihez a felnőttek világából a leginkább mernek fordulni, ha bántalmazást tapasztalnak a környezetükben. Magas arányban jelölték a másik tanárt is. Véleményük szerint az esetek több mint

kétharmadában volt hatékony a segítségkérés (Szlovákia: 71%, Magyarország: 76%). Projektünk egyik célja javítani ezen a számon.

Azoknak a beavatkozási pontoknak a megtalálása volt a kutatásunk harmadik célja, amelyek javításával a bullying jelenéte csökkenthető, illetve a segítségnyújtás hatékonysága növelhető. A kapott válaszok alapján az alábbi beavatkozási pontokat határoztuk meg a diákok körében:

1. Érzékenyíteni a diákokat arra, hogy a bullying enyhébb formáira is kerülendő bántalmazásként tekintsenek. Mint az a válaszokból kiderült, a diákok elnézőbbek a bántalmazás formáival szemben akkor, mikor nem tekintik annak.
2. Erősíteni a diákokban a felelősséget a bántalmazás megállításáért akkor is, ha az nem velük történik. A zaklatás nem rejtve, titokban történik, hanem általában nyilvánosan, legalábbis az osztálytársak tudomásával. Ezért kulcskérdés, hogy azok a diáktársak, akik tudnak róla, a bántalmazott segítségére legyenek.
3. Formálni a diákok véleményét a bántalmazók megítéléséről. A diákok kb. 70% mondta, hogy szerintük azért teszik ezt a bántalmazók, mert ettől népszerűbbek lesznek. Amennyiben az agresszorok nem tesznek szert – vélt vagy valós – népszerűsége a bullying révén, az csökkentheti a bullying előfordulását is.
4. Alaposabban tájékoztatni a diákokat arról, mit tehetnek, ha a bullyinggal találkoznak. A diákok saját bevallásuk alapján egy másik kortárstól mernek a leginkább segítséget kérni. Ugyanakkor a válaszadók több mint egyharmada jelölte, hogy azért nem tesz semmit, mikor bántást tapasztal, mert nem tudja, kihez forduljon (SVK: 36%, HUN: 42%)
5. Növelni az általános bizalmi légkör az osztályközösségekben. A válaszadó diákok 39% (SK), illetve 42%-a (HU) érzi úgy, hogy nem mer hibázni a többiek előtt. Ha ehhez hozzávesszük, hogy a másik csúfolása, kinevetése, pletykák terjesztése a három leggyakrabban tapasztalt bántalmazási forma közt van a megkérdezett diákok közt, akkor a célzott beavatkozás az elfogadó, bizalmi osztálylégkör kialakítására és erősítésére hatékony prevenciós eszköz lehet.

MELLÉKLET – A KUTATÁS SORÁN FELHASZNÁLT DIÁKOKNAK SZÓLÓ KÉRDŐÍV

Kérdőív diákoknak
1. Egyetértesz az alábbi kijelentésekkel?

(A megfelelő számot karikázd be!)

1 – egyáltalán nem értek egyet, 2 – inkább nem értek egyet, 3 – nem tudom eldönteni, hogy, 4 – inkább egyetértek, 5 – teljes mértékben egyetértek

Az osztálytársaim elfogadnak olyannak, amilyen vagyok.	1	2	3	4	5
Jó az osztályközösségünk, így nem félek hibázni a többiek előtt	1	2	3	4	5
Az osztálytársaim többsége barátságos és segítőkész	1	2	3	4	5
Más osztályba vagy évfolyamra járó diákokkal is barátkozom	1	2	3	4	5
A tanáraimat érdekli, hogy hogy érzik magukat a diákok az iskolában	1	2	3	4	5
A tanáraim meghallgatják és segítenek, ha probléma alakul ki a diákok között	1	2	3	4	5
Meg tudom védeni magam az osztályban	1	2	3	4	5

2. Mennyire tartod súlyos bántásnak az alábbiakat? (A megfelelő számot karikázd be!)

1 – nem bántalmazás, 2 – határeset, 3 – enyhe bántalmazás, 4 – durva bántalmazás 5 – elviselhetetlen bántalmazás

Valakit megütnek, megvernek	1	2	3	4	5
Valakit kényszerítenek valamire	1	2	3	4	5
Valakit bezárnak valahová	1	2	3	4	5
Valakit lökdösnek	1	2	3	4	5
Valakit csúfolnak, kinevetnek, pletykákat terjesztenek róla	1	2	3	4	5
Valakinek elveszik vagy megrongálják valamijét	1	2	3	4	5
Valakit kiközösítenek és levegőnek néznek	1	2	3	4	5
Valakit fenyegetnek, megzsarolnak	1	2	3	4	5
Valakit fogdosnak, tapogatnak	1	2	3	4	5
Valakit bosszantanak, cukkolnak, provokálnak	1	2	3	4	5

Egyéb (nevezd meg):

.....

.....

3. Milyen gyakran szoktál találkozni az osztályodban az alábbiakkal? (A megfelelő számot karikázd be!)

1 – soha, 2 – ritkán (kb. félévente), 3 – gyakran (havi szinten), 4 – nagyon gyakran (heti szinten), 5 – rendszeresen (napi szinten)

Valakit megütnek, megvernek	1	2	3	4	5
Valakit kényszerítenek valamire	1	2	3	4	5
Valakit bezárnak valahová	1	2	3	4	5
Valakit lökdösnek	1	2	3	4	5
Valakit csúfolnak, kinevetnek, pletykákat terjesztenek róla	1	2	3	4	5
Valakinek elveszik vagy megrongálják valamijét	1	2	3	4	5
Valakit kiközösítenek és levegőnek néznek	1	2	3	4	5
Valakit fenyegetnek, megzsarolnak	1	2	3	4	5
Valakit fogdosnak, tapogatnak	1	2	3	4	5
Valakit bosszantanak, cukkolnak, provokálnak	1	2	3	4	5

 Egyéb (nevezd meg):

.....

.....

4. Hol és mikor szoktál találkozni bántással az iskolában? (A megfelelő választ karikázd be!)

Osztályban szünetben	<i>igen - nem</i>
Osztályban óra alatt	<i>igen - nem</i>
Folyosón szünetben	<i>igen - nem</i>
WC-n szünetben	<i>igen - nem</i>
WC-n óra alatt	<i>igen - nem</i>
Udvaron	<i>igen - nem</i>
Interneten	<i>igen - nem</i>
Telefonon	<i>igen - nem</i>

Egyéb (nevezd meg):

.....

.....

5. Ha bántást tapasztaltál, volt-e olyan, hogy... (A megfelelő választ karikázd be!)

Nem tettél semmit

mert attól tartottál, hogy téged is bánthatnak igen - nem

mert úgy gondoltad, hogy az nem a te dolgod igen - nem

mert úgy gondoltad, hogy megérdemli igen - nem

mert nem tudtad, kihez fordulj igen - nem

mert egyéb:

Megvédted azt, akit bántanak igen - nem

Az erősebb oldalra álltál igen - nem

Szóltál valakinek:

osztálytársnak igen - nem

iskolatársnak (aki nem osztálytárs) igen - nem

osztályfőnöknek igen - nem

más tanárnak igen - nem

igazgatónak igen - nem

szülőnek igen - nem

testvérnek igen - nem

iskolapszichológusnak igen - nem

Egyéb:

6. VELED milyen gyakran szoktak előfordulni az alábbiak az iskolában? (A megfelelő választ karikázd be!)

1 – soha 2 – ritkán (kb. fél évente) 3 – gyakran (havi szinten) 4 – nagyon gyakran (heti szinten) 5 – rendszeresen (napi szinten)

Megütnek, megvernek 1 2 3 4 5

Kényszerítenek valamire	1	2	3	4	5
Bezárnak valahová	1	2	3	4	5
Lökdösnek	1	2	3	4	5
Csúfolnak, kinevetnek, pletykákat terjesztenek rólam	1	2	3	4	5
Elveszik vagy megrongálják valamimet	1	2	3	4	5
Kiközösítenek és levegőnek néznek	1	2	3	4	5
Fenyegetnek, megzsarolnak	1	2	3	4	5
Fogdosnak, tapogatnak	1	2	3	4	5
Bosszantanak, cukkolnak, provokálnak	1	2	3	4	5

Egyéb (nevezd meg):

.....

.....

- 7. Mikor a hatodik kérdésben megfogalmazottak** (megütöttek, megverték, kényszerítettek valamire, bezártak valahová, lökdösnek, csúfolnak, kinevetnek, pletykákat terjesztenek rólad, elveszik vagy megrongálják valamidet, kiközösítenek és levegőnek néznek, fenyegetnek, megzsarolnak, fogdosnak, tapogatnak, bosszantanak, cukkolnak, provokálnak) **közül valamelyik megtörtént veled, akkor mit tettél?**

(A megfelelő választ karikázd be!)

Nem szóltam senkinek...

mert tartottam tőle, hogy jobban bántani fognak	igen	nem
mert úgy éreztem, hogy nem számíthatok senkire	igen	nem
mert szégyelltem	igen	nem
mert már szóltam, s nem segített	igen	nem
mert féltem, hogy büntetést kapok	igen	nem
mert egyéb:		

Segítséget kértem....

osztálytárstól	igen	nem
iskolatárstól (aki nem osztálytárs)	igen	nem
osztályfőnöktől	igen	nem
más tanártól	igen	nem
igazgatótól	igen	nem

szülőtől	igen	nem
testvértől	igen	nem
iskolapszichológustól	igen	nem
mástól:		

Megvédtem magam igen nem

Nem történt még ilyen velem igen nem

Egyéb:.....

.....

.....

8. Hogy érzed, jobb lett-e a helyzet a segítségkérés után? (A megfelelő választ karikázd be!)

a. ☐ igen

b. ☐ nem

9. Mit gondolsz, az vagy azok, akik bántanak másokat, miért teszik? (A megfelelő választ karikázd be!)

Azért, mert:

a) erősebbek	igen	nem
b) idősebbek	igen	nem
c) többen vannak	igen	nem
d) gazdagabbak	igen	nem
e) szegényebbek	igen	nem
f) ettől lesznek népszerűek	igen	nem
g) akit bántanak, nem verekszik	igen	nem
h) nincs barátja annak, akit bántanak	igen	nem
i) senki sem védi meg azt, akit bántanak	igen	nem
j) idegesítően, irritálóan viselkedik az, akit bántanak	igen	nem
k) akit bántanak, jobb tanuló	igen	nem
l) akit bántanak, rosszabb tanuló	igen	nem
m) akit bántanak „más” külsőleg	igen	nem

(pl. hajviselet, magasság, testalkat, szeplő, ruházat,

nemi érettség/éretlenség stb.)

n) más a bőrszíne annak, akit bántanak	igen	nem
o) akit bántanak, „más” belsőleg	igen	nem

(pl. más az érdeklődési köre, vallása, stb.)

p) akit bántanak, új az osztályban	igen	nem
q) egyéb (írhat sz több dolgot is):		

.....

10. Az alább felsoroltak közül előfordult veled valamelyik az interneten? (A megfelelő választ karikázd be!)

Megfélemlítő vagy megszegényítő üzenetet kaptál	igen	nem
Bántó, megszegényítő, hamis poszt készült rólad	igen	nem
Szexuális tartalmú üzenetet kaptál	igen	nem
Feltörték valamelyik fiókodat, álprofil hoztak létre	igen	nem
Kizártak egy online csoportból	igen	nem
Kibeszéltek a hátad mögött az interneten	igen	nem
Kicsaltak tőled fontos információkat, hogy visszaéljenek vele	igen	nem

Életkorod:

Nemed:

(A megfelelő választ karikázd be vagy húzd alá!)

fiú

lány

A bullying jelenlétének felmérése a szlovák-magyar határmenti régió kiválasztott iskoláiban a **diákok** körében

A kutatás és a tanulmány az Interreg V-A Slovakia Hungary Cross Border Cooperation Programme keretében a “STOP BULLYING - NO BULLYING” című projekt keretében készült. A projekt azonosítója: SKHU/1902/4.1/105

www.skhu.eu

The content of this study does not necessarily represent the official position of the European Union.